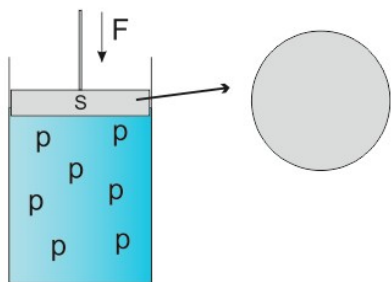

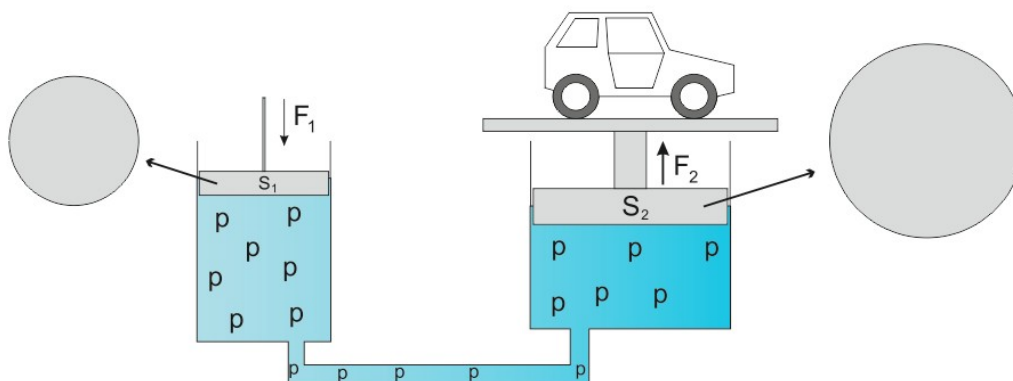
Tlak v kapalinách a hydraulická zařízení – pracovní list

Základem hydraulických zařízení je uplatnění principu **Pascalova zákona**, který říká, že: „Působením vnější tlakové síly na povrch kapaliny v uzavřené nádobě vznikne ve všech místech kapaliny stejný tlak.“

V případě uvedeném na obrázku působíme pístem na hladinu kapaliny v uzavřené nádobě tlakovou silou $F = 5 \text{ N}$. Obsah plochy pístu je $S = 7 \text{ cm}^2$. Uvnitř kapaliny tedy vzniká tlak o velikosti $p = \dots\dots\dots$

Hydraulické zařízení se skládá ze dvou válcových nádob, které mají různé průřezy a které jsou u dna spojeny trubicí. Oba válce i trubice jsou vyplněny kapalinou, která je uzavřena pohyblivými písty.

Pokud v případě uvedeném na obrázku působíme prostřednictvím pístu o velikosti plochy $S_1 = 7 \text{ cm}^2$ na povrch kapaliny v uzavřené nádobě tlakovou silou $F_1 = 5 \text{ N}$, vzniká v celém obsahu kapaliny tlak $p = \dots\dots\dots$

Jelikož víme, že kapaliny jsou prakticky nestlačitelné a oba písty ve válcových nádobách se mohou pohybovat, **dochází při stlačení pístu s plochou S_1 dolů k vytlačení pístu s plochou S_2 směrem nahoru.** Protože zde funguje Pascalův zákon, je tlak p v celém objemu kapaliny stejný, bez ohledu na objemy jednotlivých nádob nebo spojovacího potrubí. Jediný rozdíl spočívá ve velikosti plochy, na kterou v případě pístu s plochou S_2 působíme, $S_2 = 14 \text{ cm}^2$.

Pokud vypočítáme velikost tlakové síly F_2 , dle vzorečku $F_2 = F_1 \cdot \frac{S_2}{S_1}$, zjistíme, že tlaková síla $F_2 = \dots\dots\dots$

Nyní zkusme vypočítat poměr mezi velikostí plochy pístu S_1 a $S_2 = \dots\dots\dots$ Píst S_2 je tedy $\dots\dots\dots$ krát větší, než S_1 . Zkusme také vypočítat poměr mezi tlakovou silou F_1 a $F_2 = \dots\dots\dots$ Z uvedených výsledků je patrné, že:

Příklad k řešení (Fyzika pro 7. ročník, 105/U4)

Dílenský hydraulický lis má obsah průřezu velkého pístu 200 cm^2 . Lis je schopen vyvolat maximálně sílu 50 kN . Jak velkou silou musíme působit na malý píst o obsahu průřezu $0,5 \text{ cm}^2$, abychom maximální zvedací síly dosáhly?

$F_1 =$

$F_2 =$

$S_1 =$

$S_2 =$

Otázky a úlohy:

- K čemu hydraulická zařízení používáme?
- Z jakých částí se skládá jednoduché hydraulické zařízení?
- Napiš ANO nebo NE, podle toho, zda jsou následující tvrzení pravdivá:
  - a) Hydraulická zařízení plníme většinou olejem, ne vodou, kvůli rezavění. ....
  - b) Dvě nádoby v hydraulickém zařízení jsou uzavřeny stejně velkými písty. ....
  - c) Hydraulická zařízení několikanásobně zvětší působící sílu. ....
- Obsah malého pístu hydraulického lisu je 30 cm^2 . Působí na něj vnější tlaková síla 100 N . Obsah velkého pístu je 300 cm^2 . Urči tlakovou sílu, kterou působí kapalina na velký píst. Spočítej, kolikrát je plocha většího pístu větší, než plocha menšího a kolikrát se zvětšila tlaková síla F_2 .